

Міністерство освіти і науки України

ОДЕСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ БУДІВНИЦТВА ТА АРХІТЕКТУРИ

Навчально-науковий інститут бізнесу та інформаційних технологій
Кафедра менеджменту і маркетингу

СИЛАБУС навчальної дисципліни

СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ТА ЕТИКА

Освітній рівень	перший (бакалаврський)	
Програма навчання	обов'язкова	
Галузь знань	07	Управління та адміністрування
Спеціальність	073	Менеджмент
Освітня програма		
Обсяг дисципліни	3 кредити ECTS (90 академічних годин)	
Види аудиторних занять	лекції, практичні заняття	
Індивідуальні та (або) групові завдання	Реферат, аудиторні контрольні роботи	
Форми семестрового контролю	Залік	

Викладачі:

Сакун Ганна Олександрівна, к.ф.н., доцент кафедри менеджменту і маркетингу, sakun.anna@ogasa.org.ua

В процесі вивчення даної дисципліни у студентів сформуються базові знання з теорії та практики соціальної відповідальності та етики поведінки в професійному суспільстві, а також набуття ними відповідних професійних компетенцій, що забезпечують формування соціально-відповідальної поведінки.

Передумовами для вивчення дисципліни є набуття теоретичних знань та практичних навичок за такими дисциплінами: «Психологія»; «Екологія». «Економічна теорія»

Програмні результати навчання:

ПРН 1. Знати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ПРН 15. Демонструвати здатність діяти соціально відповідально та громадське свідомо на основі етичних міркувань (мотивів), повагу до різноманітності та міжкультурності.

Диференційовані результати навчання:

знати:

- концептуальні основи розвитку соціальної відповідальності;
- місце соціальної відповідальності в системі управління організацією;
- особливості соціальної відповідальності різних суб'єктів суспільного розвитку;
- принципи чесної конкуренції, етичної поведінки компаній щодо партнерів та соціально-відповідального менеджменту та маркетингу;
- екологічні аспекти соціальної відповідальності, стандарти екологічного менеджменту (ISO 14001, 14000);

володіти:

- змістом, структурою і вимогами міжнародних стандартів звітності, особливостями соціальної звітності в Україні;
- узагальнюючим матеріалом аналізу для формування пропозицій щодо удосконалення програм соціальної відповідальності;

вміти:

- ідентифікувати, аналізувати і ранжувати очікування зацікавлених сторін організації з позицій концепції соціальної відповідальності;
- спираючись на стандарти МОП, Європейського Союзу і національного законодавства, забезпечувати дотримання принципів Глобального договору у сфері праці (принципи 3, 4, 5 і 6);
- застосовувати основні принципи прийняття етичних управлінських рішень;
- збирати й оцінювати інформацію з соціальної відповідальності для прийняття рішень і формування пропозицій до програм розвитку організації;
- розробляти етичні кодекси організацій, фахівців різних професій;
- на основі інформаційної політики організації поширювати інформацію про соціальну відповідальність;
- аналізувати соціальну звітність організації і готувати необхідну інформацію для її формування;
- за допомогою сучасного методичного інструментарію розробляти систему моніторингу ефективності діяльності організації у сфері соціальної відповідальності та оцінювати результативність програм соціальної відповідальності;
- розробляти та впроваджувати процедури здійснення соціального аудиту;
- аналізувати нефінансові ризики, пов'язані з діяльністю організації та розробляти заходи із запобігання або зниження

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ п/п	Назва тем	Кількість годин			
		лекції	практичні	лабораторні	самостійна
Змістовний модуль 1. Основні поняття соціальної відповідальності					
1.1	Тема 1. Соціальна відповідальність як чинник стійкого розвитку	2	2		5
1.2	Тема 2. Концепція та філософія соціальної відповідальності	2			5
1.3	Тема 3. Соціальна відповідальність людини, держави та суспільства	2	2		5
1.4	Тема 4. Концепція менеджменту зацікавлених сторін (стейкхолдерів)	4	2		5
1.5	Тема 5. Формування відносин бізнесу із зовнішніми організаціями на засадах соціальної відповідальності	2	2		5
Змістовний модуль 2. Чинники ефективності соціальної відповідальності у різних сферах					
2.1	Тема 6. Формування відносин з працівниками на засадах соціальної відповідальності	2	2		5
2.2	Тема 7. Екологічна та етична компонента соціальної відповідальності.	4	2		5
2.3	Тема 8. Підготовка нефінансового звіту.	2	2		5
2.4	Тема 9. Оцінювання ефективності соціальної відповідальності.	2	2		5
2.5	Тема 10. Стратегічні напрями розвитку соціальної відповідальності.	2			5
	Всього	24	16		50

Критерії оцінювання та засоби діагностики

Мінімальний та максимальний рівень оцінювання щодо отримання «заліку» за навчальною дисципліною «Соціальна відповідальність та етика» складає 60 балів і може бути досягнений наступними засобами оцінювання:

Засоби оцінювання		Мінімальна кількість балів	Максимальна кількість балів
Вид контролю	Кількість у семестрі		
Поточний контроль знань:		60	100
в т.ч.: - реферат	1	12	20
- усне опитування або письмовий експрес-контроль на практичних заняттях та лекціях;	кожне заняття	48	80
- виступ (доповідь) студентів при обговоренні питань на практичних заняттях;	1		
- тестування;	3		
- участь у конференціях;	1		
- підготовка та видання наукових публікацій (тези, статті);	1		
Підсумковий (семестровий) контроль знань - залік		1	
Разом		60	100

Контрольна робота. З дисципліни передбачено виконання рефератів та аудиторних контрольних робіт.

Інформаційне забезпечення

Базова

1. Благов Ю.Е. Концепция корпоративной ответственности и стратегическое управление // Российский журнал менеджмента. — 2004. — Т. 4, № 3. - С. 17-34.

2. Благов Ю.Е. Корпорация как моральный агент // Российский журнал менеджмента. — 2006. — № 4. С. 93-98.

3. Грішнова О. А. Людський розвиток: навч. посіб. — К.: КНЕУ, 2006.- 312 с.

4. Гирик О. Корпоративна соціальна відповідальність: підручник / О. Гирик, О.Денис, О. Дубовик, І. І. Жеребило, А. Зінченко, Н. Реверчук, М. Саприкіна, Р. Семів, З. Скринник, К. Телюк; за заг.ред. д-ра екон.наук, проф. Т.С. Смовженко, д-ра екон.наук, проф.А.Я. Кузнецової. — К.:УБС НБУ, 2009. — 365 с.

5. Корпоративная социальная ответственность: управленческий аспект под общей редакцией д.э.н., проф. Беляевой И.Ю., д.э.н., проф. Эскиндарова М.А. – М.: КноРус, 2008. - 503 с.

6. Куліш А. Соціальна відповідальність бізнесу в банківській сфері у запитаннях і відповідях. - К: 2007. - 80 с.

7. Котлер Ф., Лі Н. Корпоративна соціальна відповідальність. Як зробити якомога більше добра для вашої компанії та суспільства / Пер. з англ. С. Яринич. — К.: Стандарт, 2005. — 302 с.

8. Лазоренко О. Корпоративна соціальна відповідальність в Україні: експертна думка: зб.статей та рекомендацій /— К. : Стилос, 2007. — 143 с.

9. Лазоренко О., Колишко Р., та ін. Базова інформація з корпоративної соціальної відповідальності / Посібник із КСВ. — К.: Видавництво «Енергія», 2008. — 212 с.

10. Петрое О.М. Соціальний діалог як інструмент формування корпоративної політики сучасних підприємств в Україні: [навч. посіб.]/ Ольга Михайлівна Петрое. —К.: Центр учбової літератури, 2008. — 60 с.

11. Петрое О.М. Соціальний діалог як інструмент формування корпоративної соціальної політики: [монографія] / Ольга Михайлівна Петрое. — К.: Центр учбової літератури, 2008. — 152 с.

12. 1Соціальна відповідальність бізнесу в Україні: розуміння та впровадження. — К: 2005. - 48 с.

13. Фукуяма Ф. Доверие: социальные добродетели и путь к процветанию: [пер. с англ.] / Френсис Фукуяма. — М.: АСТ: АСТ Москва: Хранитель, 2006. — 730 с.

Допоміжна

1. Декларация тысячелетия Организации Объединенных Наций. Утверждена резолюцией 55/2 Генеральной Ассамблеи от 8 сентября 2000 года // <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?page=3&user=1189972613552263>

2. Глобальна ініціатива щодо звітності (Global Reporting Initiative, GRI, 2000)

3. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 року № 436 — IV.
4. Закон України «Про екологічну експертизу» від 09 лютого 1995 року № 46/95-ВР.
5. Зелена книга ЄС. Популяризація європейських засад корпоративної соціальної відповідальності (EU Green Paper «Promoting a European framework for Corporate Social Responsibility», 2001);
6. Конвенція ЄЕК ООН «Про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з екологічних питань (Орхуська конвенція);
7. Гнибіденко І.Ф., Колот А.М., Новікова О.Ф. та ін. Соціальна безпека: теорія та українська практика Монографія. / За ред.І.Ф. Гнибіденка, А.М.Колота, В.В.Рогового. — К.: КНЕУ, 2006. — 354 с.
8. Колот А.М. Соціально-трудові відносини: теорія і практика регулювання : монографія - Київ. нац. екон. ун-т, 2003. — 376 с.
9. Колот В.М., Рєпіна І.М., Щербина Підприємництво: організація, ефективність, бізнес-культура. Навч. посібник — Вид. 2-ге, перероб. та доп. — К.: КНЕУ ім. Вадима Гетьмана, 2009. — 235 с.
10. Корпоративная социальная ответственность бизнеса. Экспертная оценка и практика в Украине. — К.: ТЭФ ОЛБИ, 2008. — 176 с.
11. Кричевский Н.А., Гончаров С.Ф. Корпоративная социальная ответственность. — М.: Премьер, 2007,
12. Куліш А. Соціальна відповідальність бізнесу в банківській сфері у запитаннях і відповідях.- К, 2007.
13. Лазаренко О., Колишко Р. та ін. Базова інформація з корпоративної соціальної відповідальності — К.: Вид. «Енергія», 2008. — 154 с.
14. Небава М. І., Небава І. М. До питання про соціальну відповідальність бізнесу // Теорії мікро-макроекономіки: Збірник наукових праць професорсько-викладацького складу і аспірантів. Академія муніципального управління. Випуск 28. — Київ. — 2006. — С.15-21.
15. Огляд діяльності 2006-2009. Global Compact Network Ukraine.
16. Осецький В. Л., Марченко В. М. Соціальна відповідальність корпорацій України як фактор забезпечення їхньої конкурентоспроможності // Економіка та держава, № 1, 2007. — С. 9–12.
17. Рейтинг социально ответственных компаний. — М.: Гвардия, апрель, 2009. — 132 с.
18. Садеков А., Косова Т. Соціальні аспекти розвитку корпоративного управління в Україні // Економіка України. — 2008. — № 11. — С. 88–93.
19. Соціальна відповідальність бізнесу: конструктивний діалог з бізнесом і владою. - К., 2008. — 165 с.
20. Соціальна відповідальність українського бізнесу: результати опитування. — К., 2005. — 54 с.
21. Сталінська Г.О. Соціальна складова корпоративного управління: вплив на ефективність діяльності ТНК. // Культура народів Причорномор'я. — 2007. — №99. — С. 105-109.

22. Степанова О.В. Соціально відповідальне управління промисловими підприємствами: проблеми формування та напрямки реалізації / О.В. Степанова // Вісник Сум. нац. аграр. ун-ту. Серія «Економіка та менеджмент». — 2007. — № 6–7 (26–27). — С. 404–414.

23. Donaldson T. The Stakeholder Revolution and the Clarkson Principles / Business Ethics Quarterly, 2002. — Vol. 12. — № 2. — P. 107–111.

24. Labour principles of the United Nations Global Compact : A Reference for Business / International Labour Office. — Geneva: ILO, 2008 // http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/multi/documents/instructionalmaterial/wcms_101246.pdf

25. International Instruments and Corporate Social Responsibility: A Booklet to Accompany Training The Labour Dimension of CSR: from Principles to Practice Promoting responsible and sustainable enterprise-level practices at times of crisis a guide for policy-makers and social partners / Stephan Ulrich, Nikolai Rogovsky, David Lamotte ; International Labour Office, Sustainable Enterprise Programme. -Geneva: ILO, 2009 // http://www.ilo.org/empent/Whatwedo/Publications/lang--en/docName--WCMS_101247/index.htm

Інформаційні ресурси

1. Президент України <http://www.president.gov.ua>
2. Верховна Рада України. <http://www.rada.gov.ua>
3. Кабінет Міністрів України <http://www.kmu.gov.ua>
4. Міністерство економіки України <http://www.me.gov.ua>
5. Міністерство фінансів України <http://minfin.kmu.gov.ua>
6. Міністерство освіти і науки України <http://www.mon.gov.ua>
7. Головне управління статистики України <http://www.ukrstat.gov.ua>
8. «Круглый стол в КО» (Caux Round Table) www.cauxroundtable.org
9. Глобальная инициатива ответственного лидерства (Global Responsible Leadership Initiative — GRLI) www.grli.org
10. Европейская академия бизнеса и общества (European Academy for Business and Society — EABIS) www.eabis.org
11. Европейская ассоциация этики бизнеса (European Business Ethics Network — EBEN) www.eben-net.org
12. Офіційний сайт Секретаріату мережі Глобального договору в Україні: www.globalcompact.org.ua.
13. Центр корпоративной социальной ответственности Высшей школы менеджмента СПбГУ. www.gsom.pu.ru
14. Ассоциация Менеджеров России www.amr.ru
15. International Centre for Corporate Social Responsibility (ICCSR) www.nottingham.ac.uk/business/ICCSR
16. AccountAbility The Institute of Social and Ethical Accountability www.accountability21.net
17. Boston College Center for Corporate Citizenship — <http://www.bcccc.net/>
18. BRASS –The ESRC Centre for Business Relationships, Accountability, Sustainability and Society. www.brass.cf.ac.uk

19. Bridgestar <https://www.bridgestar.org/Resources/Library/Lead/EDCOOPartner.aspx>
20. Business and Human Rights www.business-humanrights.org
21. Business Ethics Magazine — magazine of Social Responsibility www.business-ethics.com
22. Business for Social Responsibility www.bsr.org
23. Business In The Community website www.bitc.org.uk
24. Business in the Community www.bitc.org.uk
25. Cambridge Programme for Industry — www3.cpi.cam.ac.uk
26. Committee to encourage corporate philanthropy — US www.corphilanthropy.org
27. Conference Board www.conference-board.org
28. Corporate Social Responsibility Forum www.pwblf.org
29. Corporate Watch — www.corpwatch.org
30. CSR Academy — www.csracademy.org.uk
31. CSR Europe is one of the leading European business networks for Corporate Social Responsibility with over 60 leading multinational corporations as members. The site is a fantastic resource with links to over 200 other relevant sites www.csreurope.org
32. CSR Europe www.csreurope.org
33. CSRwire is a newswire service devoted solely to CSR issues — www.csrwire.com
34. European Academy of Business in Society (EABIS) — www.eabis.org
35. FTSE4Good is an index series for socially responsible investment designed by FTSE, one of the world's leading global index providers- www.ftse.com/ftse4good/
36. Global Reporting Initiative www.globalreporting.org
37. Harvard University, Kennedy School of Government, CSR Initiative <http://www.ksg.harvard.edu/cbg/CSRI/>
38. Carbon Disclosure Project Report <http://www.cdproject.net/>
39. International Business Leaders Forum (IBLF) is an international charity set up to promote responsible business practices. The site provides information on latest events relating to CSR as well as publications and links to organisations and institutions promoting CSR www.csrforum.org
40. Links to environmental, social, CSR and sustainability reports www.sustainability-reports.com
41. OnPhilanthropy <http://www.onphilanthropy.com/>
42. Points of Light Foundation, <http://www.pointsoflight.org/>
43. Reputation Institute — www.reputationinstitute.com
44. Social Accountability International (SAI) <http://www.sa-intl.org>
45. Sustainability. <http://www.sustainability.com/>
46. The Center for Corporate Citizenship at Boston College www.bc.edu/cccr
47. The Chartered Institute of Public Relations CSR network- www.ipr.org.uk/csr/
48. The Co-operative Bank, is recognised as one of the UK's leading organisation in terms of CSR. www.cooperativebank.co.uk
49. The Dow Jones Sustainability Indexes www.sustainability-index.com –
50. The Global Compact www.unglobalcompact.org

51. The GoodCorporation is a global standard of corporate social responsibility designed to address the needs of all types and sizes of organisation — www.goodcorporation.com

52. The Institute of Business Ethics (IBE) was established in 1986 to encourage high standards of corporate and business behaviour and the sharing of best practice www.ibe.org.uk

53. The UK government gateway to Corporate Social Responsibility www.csr.gov.uk

54. The Work Foundation website- www.theworkfoundation.com - www.accountability.org.uk

55. Transparency International www.transparency.de

56. Venture Philanthropy Partners. <http://venturephilanthropypartners.org>

57. World Business Council for Sustainable Development www.wbcsd.ch

Веб-сайти соціальної відповідальності і сталому розвитку (CSR and Sustainability web — sites):

1. <http://www.globalreporting.org>
2. <http://www.csreurope.org>
3. <http://www.sustainability-indexes.com/html/news/pressreleases.html>
4. http://europa.eu.int/comm/employment_social/soc-dial/csr/greenpaper_en.pdf
5. http://europa.eu.int/comm/employment_social/soc-dial/csr/csr_index.htm
6. http://europa.eu.int/comm/environment/emas/index_en.htm
7. <http://www.un.org/esa/sustdev/documents/agenda21/index.htm>
8. http://europa.eu.int/comm/enterprise/environment/index_home/integration_integration_sustdevelpm
9. <http://www.sustainability-indexes.com>